

Kinderrechten (basisonderwijs)

Inhoud

Inleiding.....	3
1 Kinderrechten in het Kinderrechtenverdrag.....	4
1.1 Internationale mensenrechten van minderjarigen	4
1.2 Voorgeschiedenis.....	4
1.3 Alomvattend en voor elk kind	4
1.4 Vier “P’s”	5
1.4.1 Protectie	5
1.4.2 Participatie	5
1.4.3 Provisie	6
1.4.4 Preventie	6
1.5 Vier uitgangspunten als rode draad	6
1.5.1 Geen discriminatie op school.....	6
1.5.2 Bij elke beslissing over een leerling neemt de school de belangen van de leerling als eerste in overweging	7
1.5.3 Elke leerling heeft het recht om (menswaardig) te (over)leven en zich te ontwikkelen	8
1.5.4 Elke leerling heeft het recht om zijn mening te uiten en om gehoord te worden.....	8
2 Kinderrechten in het schoolreglement.....	9
3 Kinderrechten in het project van de katholieke dialogeschool	9
3.1 Kwaliteitsvolle vorming op maat van de leerling.....	10
3.2 Groeien in volle mens- en medemens zijn.....	11
3.3 Iedereen gastvrij verwelkomen in een inclusieve school.....	12
3.4 Identiteit en diversiteit	13
3.5 Dialoog en leerlingenparticipatie	14
3.5.1 Klasniveau.....	14
3.5.2 Schoolniveau.....	15
3.6 Ouders als volwaardige partners	16
3.7 Genereuze, zorgzame en rechtvaardige school.....	17
3.7.1 Generositeit en zorg	17

3.7.2	Privacy en discretie.....	17
3.7.3	Bescherming tegen drugs en alcohol	18
3.7.4	Leefregels en sanctionering	19
4	Instrumenten/bronnen	20

Inleiding

Bij het uitwerken van een kwaliteitsvol zorgbreed en kansenrijk onderwijsbeleid vertrek je als school steeds vanuit de rechten van je leerlingen. Je respecteert de onderwijsregelgeving waarin die rechten vervat zijn. De internationaal verankerde kinderrechten (in het Kinderrechtenverdrag) vormen daarvoor het fundament.

Het Kinderrechtenverdrag biedt kinderen over de hele wereld een brede waaier aan rechten in alle levensdomeinen. We zijn er ons misschien niet altijd even bewust van dat die rechten ook sterk verweven zijn in het schoolleven van de leerling. De kinderrechten zijn vanzelfsprekend ingebed in alle fundamenteën en bouwstenen van het vademecum. Omdat ze zo fundamenteel zijn, brengen we ze hier afzonderlijk onder de aandacht.

De kerntaak van een school is om alle leerlingen kwaliteitsvol onderwijs te verstrekken en hen gelijke ontwikkelingskansen te bieden. Je wilt je leerlingen de ruimte geven om hun persoonlijkheid en unieke talenten te ontplooien. Je streeft ernaar elke leerling ten volle voor te bereiden op het leven in de samenleving en te vormen tot een kritische en zelfbewuste burger. Het onderwijs staat ten dienste van het kind. Sterker nog: het is een recht van elk kind. Als school erken en verwezenlijk je dat recht. Je geeft je leerlingen dan ook kansen om actief bij te dragen en te participeren aan het schoolleven, om hun eigen mening te uiten en om ook effectief gehoord te worden. De stem van de leerling telt.

Het Kinderrechtenverdrag kan de spiegel zijn voor het beleid dat je uitwerkt. Tegelijk is het geen vrijblijvend document. Van ons wordt verwacht dat we minstens de kinderrechten respecteren. Het eerbiedigen van de kinderrechten is niet voor niets een [erkenningsvoorwaarde](#) voor scholen. Weliswaar kan je als school meer doen dan dat, zoals een echte pleitbezorger worden van de kinderrechten. In zo'n school zijn de leerlingen zich elke dag bewust van hun rechten en die van anderen (zoals hun klasgenootjes of leeftijdsgenootjes in kwetsbare situaties), worden ze betrokken bij en denken ze mee na over hoe kinderrechten een sterke plaats in de school krijgen.

De kinderrechten hebben vooral uitwerking op schoolniveau, maar ze zijn relevant tot in de klas. Ze vormen jouw basishouding als leraar. Je bent hun rolmodel. Wat jij je leerlingen voorleeft, geef je hen ook door. De kinderrechten bieden je mogelijkheden om creatief en kritisch in de klas mee te werken, maar stellen tegelijk ook duidelijke grenzen.

De ontstaansgeschiedenis van het Kinderrechtenverdrag levert ons nuttige informatie om bewust met kinderrechten aan de slag te gaan. We leggen de link met het schoolreglement en benoemen de belangrijkste kinderrechten vanuit het project van de [katholieke dialogeschool](#).

De [Engagementsverklaring van het katholiek onderwijs](#) vormt de leidraad bij de toetsing aan de kinderrechten. Vanuit enkele citaten uit de Engagementsverklaring bieden we een overzicht van de kinderrechten die in je school van belang zijn.

1 Kinderrechten in het Kinderrechtenverdrag

1.1 Internationale mensenrechten van minderjarigen

Kinderrechten zijn de universele mensenrechten op maat van een bijzondere groep mensen. De rechten zijn van toepassing op minderjarigen, kinderen jonger dan 18 jaar. Mensenrechten zijn de fundamentele rechten en vrijheden voor alle mensen, ongeacht hun ras, huidskleur, geslacht, taal, religie, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status. Ze vormen basisstandaarden voor een menswaardig leven, maar ze ontplooiën ook onze eigenschappen als mens, zoals onze intellectuele capaciteiten en unieke talenten.

Minderjarigen hebben, als kwetsbare groep van mensen, bijzondere zorg en bescherming nodig. In 1989 zijn de rechten van minderjarigen internationaal afgesproken en gebundeld in het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de Rechten van het Kind (Kinderrechtenverdrag of IVRK). Alle landen van de wereld waren betrokken bij de opmaak van dat verdrag. De Belgische regering heeft het verdrag ook bekrachtigd. Daarmee belooft ze de rechten van kinderen steeds te respecteren, te beschermen en te verwezenlijken. Ze engageert zich ook om kinderrechten te vertalen in eigen wetgeving.

Dat er een opdracht is weggelegd voor onze regering betekent niet dat we als leraar, directeur, bestuurder of netwerkvereniging geen rol te vervullen hebben. Integendeel, het is van belang dat we een actieve rol opnemen.

1.2 Voorgeschiedenis

De voorgeschiedenis van het Kinderrechtenverdrag leert ons veel over de waarde en het belang van het verdrag. Het Kinderrechtenverdrag is er niet zomaar gekomen. Na de Tweede Wereldoorlog groeide het besef dat de mensheid toch wel tot verschrikkelijke dingen in staat is en dat er nood is aan afspraken waaraan de hele wereld zich moet houden. Dat leidde tot de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens in 1948. De Verenigde Naties beschouwden de erkenning van gelijke en universele rechten en de eerbied voor de menselijke waardigheid als een noodzakelijke vereiste voor vrijheid, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid en vrede in de wereld.

In die tijd veranderde ook het kindbeeld. Het kind wordt van dan af gezien als een volwaardige drager van rechten en plichten en niet meer als iemand die alleen maar bescherming en zorg nodig heeft. Een kind moet ook de mogelijkheden krijgen om voor zichzelf en zijn rechten op te komen, om zelfstandig beslissingen te kunnen nemen. Vanuit dat gedachtegoed is in 1959 op internationaal vlak de Verklaring van de Rechten van het Kind ontstaan. Het is wel pas in 1989, met het Kinderrechtenverdrag, dat er een juridisch bindend document tot stand is gekomen. Het Kinderrechtenverdrag was het eerste verdrag met een alomvattend karakter.

1.3 Alomvattend en voor elk kind

Het Kinderrechtenverdrag omvat alle levensdomeinen in onze maatschappij:

- economisch (bijvoorbeeld verbod op kinderarbeid);
- politiek (bijvoorbeeld recht op vrije meningsuiting);
- sociaal (bijvoorbeeld recht op onderwijs);
- cultureel (bijvoorbeeld recht op vrije tijd);
- burgerrechtelijk (bijvoorbeeld recht op naam en nationaliteit);
- strafrechtelijk (bijvoorbeeld verbod op foltering).

Alle rechten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Elk kinderrecht is even belangrijk. Je kunt de rechten niet los van elkaar bekijken:

- Leerlingen voelen zich meer vrij om hun mening te geven (*recht op vrije meningsuiting*) in scholen die een participatief klimaat faciliteren (*recht op vereniging en participatie*) en leerlingen de nodige informatie geven (*recht op passende informatie*).
- Leerlingen die met een lege brooddoos naar school komen (*recht op passende levensstandaard*), komen moeilijker tot leren (*recht op onderwijs*). In de strijd tegen kinderarmoede kunnen scholen hun steentje bijdragen door een netwerk op te bouwen met externe partners in de welzijnssector of met het lokaal bestuur, zoals:
 - [centrum algemeen welzijnswerk \(CAW\)](#);
 - [openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn \(OCMW\)](#);
 - [lokaal overlegplatform \(LOP\)](#);
 - [centrum voor leerlingenbegeleiding \(CLB\)](#);
 - gemeenten en steden ([decreet van 30 november 2007 betreffende het flankerend onderwijsbeleid op lokaal niveau](#)).

Meer informatie vind je in de bouwstenen [Kwetsbaarheid en armoede](#) en [Netwerk van de school](#).

Alle kinderen hebben ook gelijke rechten. Niemand kan een specifiek recht van een kind afnemen. Kinderen kunnen nooit hun rechten verliezen. Ook het kind dat bijvoorbeeld niet beschikt over wettige verblijfspapieren, blijft recht op onderwijs genieten. Behalve als één van de [decreetale weigeringsgronden](#) van toepassing is, heeft dat kind dan ook recht op inschrijving in een school naar keuze.

1.4 Vier “P’s”

De kinderrechten kunnen ingedeeld worden in drie categorieën: protectie, participatie en provisie. Die drie soorten van rechten zijn nauw met elkaar verbonden. Het Kinderrechtenverdrag heeft ook - meer in algemene zin - aandacht voor preventie. Er zijn dus eigenlijk vier belangrijke “P’s”.

1.4.1 *Protectie*

Door hun kwetsbaarheid hebben kinderen nood aan zorgzame bescherming tegen handelingen of leefomstandigheden die nefast of schadelijk kunnen zijn voor hun ontwikkeling of welzijn. De protectierechten zijn daarop gericht.

Kinderen die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, zoals in gewapende conflicten, krijgen bijzondere aandacht. Ook leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften genieten bescherming. Zij hebben op school recht op doeltreffende en passende maatregelen, zodat ze hun potentieel kunnen ontwikkelen en ze een volwaardig en actief leven kunnen leiden in de maatschappij.

1.4.2 *Participatie*

Kinderen zijn niet alleen een groep die bescherming nodig heeft. Ze zijn ook volwaardige burgers die zelf beslissingen kunnen nemen. Participatierechten geven kinderen een eigen beslissingsrecht over hun leven en de maatschappij. Ze laten kinderen toe een autonome actor te zijn, zodat ze kunnen meepraten en beslissen. Kinderen moeten zoveel mogelijk gehoord en beluisterd worden, zeker bij een beslissing die over hen gaat. Constructief samenwerken, ook met de leerling, is een uitgangspunt van handelingsgericht werken (zie bouwsteen [Continuüm van zorg](#) - inleiding (punt 4)).

1.4.3 Provisie

Provisierechten willen garanderen dat kinderen zich in de best mogelijke omstandigheden kunnen ontwikkelen door maatregelen te treffen of voorzieningen te creëren. Alle kinderen hebben effectief toegang tot onderwijs en alle kinderen moeten gelijke ontplooiingskansen krijgen. Het Kinderrechtenverdrag verwacht dat in alle betrokken landen minstens het lager onderwijs gratis en verplicht is.

Hoe wordt dat bij ons gerealiseerd?

- Voor kinderen van 5 tot 18 jaar geldt de [leerplicht](#).
- Als school mag je aan ouders geen directe (bij de inschrijving) of indirecte (onredelijk hoge kosten aanrekenen) inschrijvingsgelden vragen. Je mag geen kosten aanrekenen voor materiaal dat noodzakelijk is [om een eindterm te realiseren of een ontwikkelingsdoel na te streven](#). Je respecteert de jaarlijks geïndexeerde ([scherpe](#)) [maximumfactuur](#) om de schoolkosten voor ouders beheersbaar te houden. De [Commissie Zorgvuldig Bestuur](#) ziet toe op de naleving van het principe van kosteloosheid (na een klacht of vraag). Meer daarover lees je in de bouwsteen [Kwetsbaarheid en armoede](#).
- In de basisomkadering zijn [SES-lestijden](#) vervat die gegenereerd worden op basis van de socio-economische status van de leerlingen (SES-indicatoren). Scholen met meer lage SES-leerlingen krijgen ook meer werkmiddelen dan scholen die minder leerlingen met dat profiel hebben. Met die extra middelen voer je als school een sterk gelijke onderwijskansenbeleid. Meer daarover lees je in de bouwsteen [Kwetsbaarheid en armoede](#).
- Er bestaan allerlei projecten en maatregelen ter bevordering van [kleuterparticipatie](#) en de [regelmatige aanwezigheid van leerlingen in het lager onderwijs](#). Lees daarover meer in de bouwsteen [Welbevinden](#).

1.4.4 Preventie

Soms spreekt men van een vierde “P”: preventie. Preventie is nodig om kwaliteitsvol onderwijs te leveren. Het is belangrijk dat je als school proactief inzet op de detectie van (kans)armoede om iedereen gelijke ontwikkelingskansen te geven en de ontplooiing van (kans)arme kinderen te bevorderen. (Kans)armoede leren zien en inschatten wat het met een kind doet, vereist inlevingsvermogen en vorming. Daarvoor werken heel wat scholen samen met vierde wereldbewegingen (bijvoorbeeld [ATD Vierde Wereld](#)) of met een ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting (bijvoorbeeld [TAO Armoede](#)). Meer lees je in de bouwsteen [Kwetsbaarheid en armoede](#).

1.5 Vier uitgangspunten als rode draad

In het Kinderrechtenverdrag zijn er vier rechten die je steeds moet samenlezen met elk ander kinderrecht om dat recht te kunnen respecteren en realiseren. Voor onderwijs kunnen we die rechten in de volgende vier uitgangspunten vertalen.

1.5.1 Geen discriminatie op school

Alle kinderen hebben dezelfde rechten, zonder enige uitzondering. Je onderneemt positieve acties om alle rechten van je leerlingen te bevorderen, hun gelijke kansen te geven en hen te beschermen tegen om het even welke vorm van discriminatie of vooroordeel. Dat uit zich bijvoorbeeld in het antipestbeleid dat je voert, maar ook in hoe je je als school profileert bij inschrijvingen met een warm onthaal voor iedereen.

Van discriminatie is er sprake wanneer een leerling in een gelijkaardige situatie minder goed behandeld wordt wegens zijn herkomst, handicap, geslacht, geloof of levensbeschouwing, leeftijd, seksuele geaardheid, enzovoort.

Voorbeelden discriminatie

- De inschrijving van een leerling met een mobiliteitsbeperking (bijvoorbeeld in een rolstoel of met een scootmobiel) wordt geweigerd zonder de afweging te maken of de nodige aanpassingen redelijk zijn.
- In het schoolreglement staat dat jongens geen oorbel mogen dragen, meisjes wel.
- Enkel als de leerling officieel met ASS is gediagnosticeerd, mag hij een hoofdtelefoon gebruiken tijdens het maken van een individueel werkje.

Er is geen discriminatie als het verschil in behandeling objectief gerechtvaardigd kan worden door een algemeen aanvaardbaar doel en er daarvoor passende en noodzakelijke maatregelen worden genomen. Ook is er geen sprake van discriminatie als het gaat om een ongelijke behandeling in omstandigheden die niet met elkaar te vergelijken zijn.

Voorbeelden geen discriminatie

- Voor de veiligheid van de leerlingen is het dragen van een hoofddeksel niet toegelaten tijdens lichamelijke opvoeding.
- Een leerling met dyslexie krijgt meer tijd om een toets af te leggen.

Op de website van UNIA vind je [pedagogische tools](#) om vormen van discriminatie in de klas bespreekbaar te maken.

Je vindt ook interessant educatief materiaal op de website van:

- [studio Globo](#);
 - [herinneringseducatie](#);
 - [kazerne Dossin](#).
-

1.5.2 *Bij elke beslissing over een leerling neemt de school de belangen van de leerling als eerste in overweging*

Elk kind heeft het recht om zijn belangen centraal te stellen bij maatregelen of beslissingen die hem aanbelangen. Ook op school respecteer je dat, maar wat is het belang van de leerling precies? Dat hangt af van geval tot geval.

Het is een flexibel en dynamisch concept, dat je steeds beoordeelt in de specifieke context. Je houdt rekening met de sociale en culturele achtergrond van de leerling (bijvoorbeeld veilige thuisomgeving, afwezigheid van ouders) en zijn individuele karaktertrekken (bijvoorbeeld leeftijd, maturiteit, geslacht, huidig cognitief, sociaal en emotioneel functioneren). Eventueel weeg je nog andere relevante elementen af, zoals identiteit, veiligheid, recht op gezondheid en onderwijs. Je gaat na welk(e) element(en) in dat concrete geval zwaarder doorwegen.

Weliswaar is het perspectief of de mening van de leerling daarbij cruciaal. De leerling kan zelf het best invulling geven aan wat zijn belangen zijn. Betrek de leerling dus bij elke belangrijke beslissing

die over hem gaat en houd rekening met zijn standpunt door er een passend belang aan te hechten. ‘Passend’ heeft te maken met zijn leeftijd, rijpheid en mogelijkheden. Zo nodig voorzie je in redelijke aanpassingen om ervoor te zorgen dat de leerling volwaardig kan participeren aan de beoordeling van zijn belangen. Zorg ook voor de vereiste informatie op maat van de leerling. Het [stappenplan van het Kenniscentrum Kinderrechten vzw \(Keki\)](#) kan je daarbij helpen.

Wanneer wordt het belang van de leerling zoal beoordeeld?

- bij een onenigheid tussen ouders over de begeleiding van hun kind;
- bij de [afweging van de redelijkheid van aanpassingen](#) voor een leerling met specifieke onderwijsbehoeften;
- bij de beslissing tot [zittenblijven](#).

1.5.3 Elke leerling heeft het recht om (menswaardig) te (over)leven en zich te ontwikkelen

Elk kind heeft recht op een menswaardig leven. Dat heeft niet alleen te maken met zijn basisbehoeften (bijvoorbeeld onderdak, voedsel, kleding), maar ook met zijn kansen tot leren en om zich te ontwikkelen. In de eerste plaats zorgen ouders daarvoor. Als ouders dat niet alleen kunnen, moet de overheid hen daarbij helpen.

Ook de school heeft de verantwoordelijkheid om de nodige bescherming en zorg voor de ontwikkeling en het welbevinden van elk kind te verzekeren. Je zorgt voor een veilige omgeving waarin leerlingen zich goed kunnen ontwikkelen en ongestoord kunnen opgroeien. Je streeft naar de volledige en harmonische persoonlijkheidsontwikkeling van al je leerlingen. Je geeft je leerlingen wat ze nu en later nodig hebben om verantwoord en volwaardig te leven in de samenleving.

Hoe kun je daaraan werken?

- Je bouwt een sterk netwerk op met de welzijnssector en het lokale bestuur. Meer lees je in de bouwsteen [Netwerk van de school](#).
- Je verlaagt financiële drempels naar cultuur en geeft informatie over bijvoorbeeld de [UiTPAS](#).
- Je geeft [inspirerend burgerschap](#) stevig vorm.
- Je werkt participatief een geïntegreerd [beleid op leerlingenbegeleiding](#) uit.
- In overleg met je leerlingen werk je aan een antipestbeleid. Meer lees je in de bouwsteen [Welbevinden](#) en het fundament [Verbindend schoolklimaat](#).

1.5.4 Elke leerling heeft het recht om zijn mening te uiten en om gehoord te worden

Elk kind heeft het recht om zijn mening te uiten over alles wat hem aanbelangt. Als school garandeer je een participatief klimaat. Je zorgt er onder meer voor dat leerlingen zich veilig voelen om hun mening te geven. Je luistert ook echt naar hun mening. Je ziet de leerling als een volwaardige partner en houdt in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit rekening met zijn mening.

Hoe rijper de leerling, hoe meer rekening je met zijn mening zult houden. Het VN-comité voor de rechten van het kind stelt dat “hoe meer een kind weet, heeft meegemaakt en begrijpt, hoe meer de ouder of andere juridische verantwoordelijken hun aansturing en begeleiding moeten omzetten in geheugensteuntjes en advies, en later zelfs in een gesprek op gelijke voet” (Algemene Commentaar nr. 12 - 2009).

Aandachtspunten

- Je staat open voor dialoog met je leerlingen over alle onderwerpen die hen aanbelangen: over zichzelf, de klas- en lesorganisatie, leefregels op school, het schoolbeleid, het klimaat, de wereld ...
- Je biedt de nodige ruimte, tijd en materiaal. Denk na over het doel van het gesprek en hoe je leerlingen daartoe kunnen bijdragen.
- Je geeft je leerlingen nuttige en gepaste informatie om hun mening te kunnen vormen.
- Je creëert een veilige omgeving om in dialoog te gaan en zorgt ervoor dat iedereen eraan kan deelnemen.
- Je neemt de mening van je leerlingen ernstig. Je bent ervan overtuigd dat ze ook echt een bijdrage aan het gesprek kunnen leveren.

2 Kinderrechten in het schoolreglement

Het schoolreglement beschrijft de [rechten en plichten](#) van de leerlingen. Vanzelfsprekend respecteert het schoolreglement ook de kinderrechten.

Schoolreglementen gaan vaak uitgebreid in op de plichten van leerlingen, maar besteden minder aandacht aan hun rechten. Vanuit een kinderrechtenperspectief is het zinvol om de rechten uitdrukkelijk in het schoolreglement te benoemen. Die oefening kun je eventueel samen met je leerlingen doen. In de [modellen van schoolreglement van Katholiek Onderwijs Vlaanderen](#) zijn de kinderrechten expliciet opgenomen.

Ook hier is het belangrijk dat het schoolreglement echt gekend en gedragen wordt door de leerlingen. Maak gebruik van inspraak en participatie bij de opmaak van of bij wijzigingen aan het schoolreglement. In het begin van het schooljaar kun je (nieuwe) leerlingen informeren over wat er precies in het schoolreglement staat. Bij onduidelijkheid geef je extra uitleg of kan een passage het volgende schooljaar herschreven worden. Je kunt je leerlingen mee laten nadenken over bijvoorbeeld de leefregels op school. Leerlingen zijn vragende partij voor duidelijke leefregels. Leefregels die gemaakt zijn in overleg met de leerlingen, zullen doorgaans ook beter aanvaard en nageleefd worden.

Samen kan ook een apart leerlingenreglement worden gemaakt, op maat van de doelgroep (bijvoorbeeld per graad, met pictogrammen en korte zinnen). Je kan gebruik maken van het [schoolreglement basisonderwijs in 't kort](#). Vergeet het niet aan te passen aan je schoolcontext.

3 Kinderrechten in het project van de katholieke dialoogschool

Samen werken aan een [katholieke dialoogschool](#) vraagt het engagement van leerlingen, ouders, leraren en andere personeelsleden, leidinggevenden en bestuurders. Kortom, iedereen die betrokken is bij onderwijs. De [Engagementsverklaring van het katholiek onderwijs](#) daagt iedereen die er leert, werkt en leeft uit tot samen school maken in dialoog met elkaar, om zo te bouwen aan de samenleving van de toekomst. Een katholieke dialoogschool (h)erkent de kinderrechten. In wat volgt gaan we er dieper op in.

3.1 Kwaliteitsvolle vorming op maat van de leerling

Toegang tot passende informatie, recht op en doel van onderwijs, recht op vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten (artikelen 17, 28, 29 en 31 IVRK).

Elk kind heeft recht op onderwijs. Dat recht omvat niet alleen de organisatie en toegang tot onderwijs. Het houdt ook in dat scholen kwaliteitsvol onderwijs verstrekken. In de klas werk je samen met je leerlingen aan een positief, veilig en uitdagend leer- en leefklimaat. Je geeft rijke en gevarieerde ervaringskansen. De klas nodigt uit tot ontdekken. Er is een vlotte en warme interactie tussen jou en je leerlingen, en de leerlingen onderling. Je neemt de gepaste zorginitiatieven op maat van de leerling. Hoe je daaraan kunt werken, lees je in de bouwsteen [Goed onderwijs - krachtige leeromgeving](#).

Recht op onderwijs houdt ook in dat je als school financieel toegankelijk bent en dat je bewust omgaat met schoolkosten. Te hoge kosten zorgen ervoor dat onderwijs minder toegankelijk is voor kwetsbare gezinnen. Tips om een kostenbewuste school te zijn, vind je in de bouwsteen [Kwetsbaarheid en armoede](#).

Het betekent ook dat je al je leerlingen goed informeert en begeleidt bij onderwijskeuzes. Dat is vooral nodig bij de overgang naar het secundair onderwijs. Je ondersteunt je leerlingen om voldoende zelfkennis te ontwikkelen en om inzicht te verwerven in de structuur van en de mogelijkheden binnen het secundair onderwijs. Meer over dat keuzeproses kun je lezen in de bouwsteen [Onderwijsloopbaan](#).

Elk kind heeft recht op rust, vrije tijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten. Spel en ontspanning helpt kinderen optimaal ontwikkelen. Hoe kun je dat bijvoorbeeld realiseren?

- Je waakt over een goed evenwicht tussen ontspanning en huiswerk. Huiswerk geef je omdat het zinvol is voor de leerling en niet omdat het een gewoonte is op school.
- Je geeft remediëring bij voorkeur tijdens de lessen en niet tijdens de speeltijd. Kinderen hebben nood aan speeltijd. Ze moeten zich kunnen uitleven en opnieuw opladen.
- Je kunt voorzien in een rustig hoekje voor kindjes die nood hebben aan rust.

Niet alleen onderwijs stimuleert de ontwikkeling van kinderen, ook een hobby na schooltijd draagt daartoe bij. Ook dan zijn gelijke kansen belangrijk. In Vlaanderen zijn er veel gezinnen die op het vlak van vrijetijdsbesteding worden geconfronteerd met een financiële drempel. Wat kun je als school voor hen betekenen?

- Je kunt ouders inlichten over vrijetijdsbestedingsinitiatieven, zoals de [UiTPAS](#) (spaar- en voordelenkaart), [Rap op Stap](#) of [Huizen van het Kind](#) (voor sport- en cultuuractiviteiten).
- Je kunt een [Brede school](#) zijn die nauw samenwerkt met organisaties uit de buurt, zoals de jeugdbeweging, sportverenigingen, kinderopvang, toneelgroep of kunstacademie. Met een ruim en divers vrijetijdsaanbod creëer je meer mogelijkheden voor ouders en leerlingen om deel te nemen aan het lokale leven.

Meer informatie over vrijetijdsbesteding voor kwetsbare gezinnen kun je lezen in de bouwsteen [Netwerk van de school](#).

3.2 Groeien in volle mens- en medemens zijn

Recht op (over)leven en ontwikkelen, behoud van identiteit, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, verantwoordelijkheden van ouders, recht op en doel van onderwijs (artikelen 6, 8, 12, 13, 14, 18, 28 en 29 IVRK).

Als we kinderen willen vormen tot mensen die vrij en verantwoordelijk bijdragen aan de samenleving van vandaag en morgen, dan moeten we een sociale oefenplek zijn. Met vallen en opstaan leren kinderen zichzelf kennen en hun eigen identiteit vormgeven.

Als school stimuleer je respect voor de eigenheid van elke mens en de wereld. Kinderen komen op voor zichzelf, staan open voor en kunnen zich inleven in anderen. Ze stellen zich solidair op met de groep. Hoe je dat concreet kunt vormgeven, lees je in de fundamenten [Diversiteit](#) en [Verbindend schoolklimaat](#).

Het is belangrijk dat kinderen initiatief en eigen beslissingen durven nemen en dat ze dat op een verantwoorde manier leren doen. Door hen veelvuldig uit te nodigen tot kiezen, ervaren ze psychologische vrijheid. Met die vrijheid moeten leerlingen op een verantwoorde wijze leren omgaan, met respect voor de anderen. Ze weten dat eigen vrijheid niet kan leiden tot de aantasting van de vrijheid van anderen. Het opeisen van rechten houdt ook de verantwoordelijkheid in om de rechten van anderen te respecteren en om kinderen van wie de rechten worden misbruikt of ontzegd, te steunen en te beschermen. De ontwikkeling van initiatief en verantwoordelijkheid van je leerlingen kun je stimuleren door dat voor te leven en door de kinderen regelmatig uit te nodigen tot reflectie, coöperatief samenwerken, dialoog en engagement (zie ook de bouwsteen [Goed onderwijs - krachtige leeromgeving](#)).

Mogelijke generieke doelen binnen *Zin in leren! Zin in leven!* om in je klas mee te werken, zijn onder meer:

- [IKid2](#): een positief, realistisch zelfbeeld opbouwen;
- [IKid3](#): zichzelf worden in verbondenheid met anderen;
- [IKwn2](#): gewetensvol en verantwoord handelen;
- [SErv4](#): bewust sociale rollen opnemen die zowel het individueel als het groepsbelang ten goede komen in diverse situaties en contexten;
- [IVzv1](#): keuzes willen, durven en kunnen maken door betekenis te geven aan die keuzes en daar de verantwoordelijkheid voor opnemen;
- [OWsa8](#): het belang van de fundamentele rechten van de mens en de rechten van het kind illustreren en daarbij ervaren en inzien dat rechten en plichten complementair zijn;
- [RKgk1](#): zich aangesproken weten om goed te doen. Gewetensvol in het leven staan en zich hierbij mogelijk laten inspireren door mensen die God ontdekken in de kwetsbare ander.

Als school sta je in voor het bevorderen van eerbied voor de grondrechten van de mens en de culturele en nationale waarden van het kind zelf en anderen. Je laat je leerlingen kennismaken met de kinderrechten. De actualiteit en dagelijkse situaties op school kunnen je daarbij helpen. Samen denk je na over de rechten en verantwoordelijkheden van kinderen en wat respect voor jezelf,

anderen en de gemeenschap betekent. Als kinderen het belang ervan inzien, kunnen ze ook leren op een respectvolle manier voor hun eigen rechten en die van anderen op te komen.

Educatief materiaal rond kinderrechten vind je op de website van:

- [Zin in leren! Zin in leven!](#);
- [Kinderrechtencommissariaat](#);
- [Kinderrechtenschool](#);
- [UNICEF België](#);
- [DJAPO](#);
- [Kinderrechtenschool](#);
- ['t Zitemzo](#);
- [Ketnet](#).

3.3 Iedereen gastvrij verwelkomen in een inclusieve school

Non-discriminatie, behoud van identiteit, vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing, rechten van vluchtelingenkinderen, kinderen met een beperking, kinderen van minderheden of de oorspronkelijke bevolking (artikelen 3, 8, 14 19, 22, 23 en 30 IVRK).

Zowel een kind op de vlucht, een kind met een beperking, een leerling die elders definitief is uitgesloten, als een leerling van wie de ouders gescheiden zijn, moeten zich welkom voelen op school.

Beeld je in dat je uit je vertrouwde omgeving weg bent en in een land komt waar je de taal niet spreekt. Wat heb je nodig? Wat zou voor jou belangrijk zijn om je welkom te voelen? Hoe je een warm onthaal kunt creëren, kun je lezen in de bouwsteen [Onthaal en inschrijvingen](#).

Wanneer ouders hun kind in jouw school inschrijven, is de zorg voor die leerling vanaf dat ogenblik een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Vanuit je pedagogisch project garandeer je brede zorg voor alle leerlingen en geef je iedereen (nieuwe) kansen. Als inclusieve school heb je oog voor de unieke talenten van elke leerling, met bijzondere aandacht voor wie het moeilijk heeft of kwetsbaar is. Je creëert een positief en veilig school- en klasklimaat om het welbevinden van elke leerling te bevorderen en tot betrokkenheid en verbondenheid te komen. Je zoekt mee hulp en geeft de nodige zorg en ondersteuning voor het kind dat wordt uitgewezen, dat thuis met geweld wordt geconfronteerd, dat de Nederlandse taal niet spreekt of dat een oorlogstrauma heeft.

Vanuit dat gedachtegoed houd je rekening met het volgende:

- De inschrijving van een leerling mag je niet weigeren enkel en alleen omdat de leerling [geen wettig verblijfsstatuut](#) heeft.
- Voor een leerling met specifieke onderwijsbehoeften ga je als school samen met de ouders na welke [redelijke aanpassingen](#) je kunt doen om de leerling zelfstandig en evenwaardig te laten participeren op school. Meer daarover kun je lezen op onze PRO.-pagina [Inschrijven onder ontbindende voorwaarde](#).
- Bij schoolverandering mag je het tuchtdossier en de tuchtmaatregel van een leerling [niet overdragen](#) aan de nieuwe school. De leerling moet met een propere lei kunnen beginnen.

3.4 Identiteit en diversiteit

Recht op naam en nationaliteit, behoud van identiteit, vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, rechten van kinderen van minderheden of de oorspronkelijke bevolking (artikelen 7, 8, 14 en 30 IVKR).

Kinderen hebben recht op een eigen identiteit. Ze mogen hun eigen taal spreken, hun eigen cultuur beleven, hun eigen geloofsovertuiging belijden. Ze mogen zichzelf zijn.

Op school aanvaard je ieders identiteit en is er ruimte voor dialoog. In gesprek met elkaar leert iedereen er zijn eigen identiteit vorm te geven, door die te ontdekken, erover na te denken en te verdiepen. Hoe je daar concreet mee kunt omgaan, lees je in het fundament [Diversiteit](#) en de bouwsteen [Taal](#).

Op school leren kinderen omgaan met wat eigen en wat anders is, met wat verbindt en wat onderscheidt. Zo kunnen ze bijdragen aan een open, zinvolle, verdraagzame en duurzame samenleving, waar een plaats is voor iedereen. Reflecteer over hoe je omgaat met nationale, culturele en religieuze verschillen tussen leerlingen en de effecten ervan op je leerlingen. Vraag je leerlingen om daarover mee na te denken.

- Mogelijke generieke doelen binnen *Zin in leren! Zin in leven!* om in je klas mee te werken zijn:
 - [SErv2](#): de verscheidenheid van mensen als een rijkdom ervaren en deze benutten;
 - [SEiv1](#): zich inleven in anderen, andere standpunten en situaties, zonder de eigen identiteit te verliezen;
 - [IVds3](#): bijdragen aan een zinvolle samenleving waar een plaats is voor iedereen en respectvol omgaan met en zorgen voor de kwetsbare ander;
 - [IKid3](#): zichzelf worden in verbondenheid met anderen;
 - [IKlg1](#): dieper ingaan op de eigen levensbeschouwelijke en spirituele ontvankelijkheid en groei;
 - [IKlg2](#): de eigen levensbeschouwelijke en spirituele kijk verruimen door in ontmoeting en in dialoog te treden met anderen;
 - [IKwn3](#): ervaren hoe waarden en normen kunnen verschillen naar gelang de context en de levensbeschouwelijke traditie;
 - [RKlg4](#): groeien in interlevensbeschouwelijk ontmoeten en samen leven;
 - [RKve3](#): zich gedragen weten door, verbonden voelen met en aangesproken door gemeenschappen dichtbij en veraf. Ontdekken hoe mensen (geloofs)gemeenschappen vormen;
 - [OWsa1](#): ervaren, onderzoeken, vaststellen en illustreren hoe mensen op verschillende manieren samenleven en groepen vormen;
 - [SEsb4](#): genderbewust zijn, gendervriendelijk handelen en verschillende relatievormen (h)erkennen.
- Inspiratie kun je ook vinden op de website van:
 - Katholiek Onderwijs Vlaanderen - [inspirerend burgerschap](#);
 - [Ella](#) (gender en etniciteit);
 - [Gender in de klas](#);
 - [Studio Globo](#) (diversiteit);

-
- [UNICEF Kids](#) (gelijke kansen);
 - [Diva](#);
 - [Steunpunt diversiteit en leren](#).
-

3.5 Dialoog en leerlingenparticipatie

Recht op mening, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, recht van vereniging, toegang tot passende informatie (artikelen 12, 13, 14 en 15 en 17 IVRK).

In een participatief schoolklimaat praten en beslissen de leerlingen mee over de dingen die hen aanbelangen. Je staat als school open voor inspraak en luistert naar de ideeën, vragen, meningen, problemen en bezorgdheden van je leerlingen. Je betreft hen als een actieve partner in beslissingen. Je geeft hun daartoe heldere en betrouwbare informatie op hun maat en ook het vertrouwen en de geborgenheid om het woord te nemen.

Een positief, warm en communicatief klimaat verhoogt niet alleen het welbevinden en zelfvertrouwen van de kinderen, maar stimuleert ook hun motivatie en betrokkenheid. Leerlingen krijgen een groter verantwoordelijkheidsgevoel. Ze leren samen te werken, kritisch te zijn en keuzes te maken. Ze ontwikkelen hun sociale vaardigheden en zelfregulerend vermogen. Het Kinderrechtencommissariaat wijst nog op andere voordelen van een sterk doorgedreven participatief beleid. Participatie zorgt ervoor dat het reilen en zeilen op school beter aansluit bij de noden en behoeften van de leerlingen en creëert een breder draagvlak voor beslissingen, afspraken en activiteiten van de klas en de school.

Participeren aan het schoolleven kan op verschillende manieren. Zowel formeel als informeel kun je aandacht geven aan de participatierechten van de leerlingen. Dat kan op het niveau van de klas of op schoolniveau.

3.5.1 Klasniveau

3.5.1.1 Informele participatie

In de klas kan participatie heel spontaan verlopen. Je communiceert eigenlijk de hele dag door met je leerlingen: tijdens een onthaalmoment, leeractiviteit of spelmoment. Je voorleefgedrag, je houding, je mimiek en je intonatie vormen de communicatiebarometer tussen jou en je leerlingen. Je praat niet alleen over en tegen je leerlingen, maar ook echt mét hen.

Je bespreekt regelmatig met de leerlingen, ook met de kleuters, hoe het met hen gaat. Zo begrijp je hen beter en krijg je zicht op wat ze nodig hebben.

Je kunt over een bepaald onderwerp of thema naar hun mening vragen via een ideeënbus, placemat, [de hoeden van De Bono](#), proactieve cirkel, kinderdebat ...

Je kunt ook met je leerlingen reflecteren op hun leerproces en vooruitblikken naar dat wat aandacht vraagt. Dan zijn ze eigenaar van hun eigen leerproces. Dat kan in een gesprek, maar ook schriftelijk door hen zelf hun werkhouding, hun taak of toets te laten evalueren, bijvoorbeeld met stickers of het kleuren van symbooltjes. Je kunt leerlingen elkaar leren beoordelen na een groepswerk of presentatie (*peer assessment*).

3.5.1.2 Leerlingencontacten

Je kunt ook meer formele gesprekken organiseren waar jij met je leerling(en) in gesprek gaat (kindercontacten of leerlingencontacten). Dat zijn geplande gesprekken waarbij je bijvoorbeeld het portfolio, werkstuk of rapport gebruikt. Zowel de leef- als leerhouding komen aan bod. Je bespreekt het leer- en ontwikkelingsproces, het welbevinden en betrokken functioneren. Het doel is om écht met de leerling te praten. De leerling wordt uitgenodigd om zelf aan het woord te zijn en te reflecteren op zijn leerproces. De leerling krijgt feedback. Je spreekt eventueel acties af waar je samen aan zult werken. Meer over het voeren van gesprekken met leerlingen, lees je in de bouwsteen [Welbevinden](#).

3.5.2 Schoolniveau

3.5.2.1 Formele participatie

Je kunt ook werken met een formele spreekbuis, zoals een kinderparlement of leerlingenraad, voor beslissingen die de ganse schoolpopulatie aanbelangen. Je kunt je leerlingen inschakelen om het beleid op school mee vorm te geven. Het pedagogisch project, waarin de kinderrechten ingebed zijn, vormt dan het kader waarbinnen de leerlingen nadenken over schoolactiviteiten, projecten, schoolverbeteringen ...

De leerlingenraad is een formeel participatieorgaan. Je bent verplicht om een leerlingenraad op te richten als 10 procent van de leerlingen uit de leeftijdsgroep van 11 tot 13 jaar erom vraagt.

Enkele thema's waar je de leerlingen bij kunt betrekken:

- milieu- en gezondheidsbeleid, bijvoorbeeld het installeren van een waterfontein, het zoeken naar oplossingen voor het afvalprobleem, [MOS-school](#), [MOEY](#), ... Meer inspiratie kun je vinden in de bouwsteen [Gezondheid](#);
- leefregels in het schoolreglement;
- speelplaatswerking, bijvoorbeeld speelplaatsafspraken, groene zone of een prikkelvrije zone;
- sport- en cultuuractiviteiten tijdens de middagpauze of speeltijden;
- projecten voor het goede doel;
- beleid tegen geweld en pesten (zie de bouwsteen [Welbevinden](#));
- lesonderwerpen;
- schoolfeest.

3.5.2.2 Inspraak bij herstel en sanctionering

Bij de aanpak van conflicten is de investering in dialoog en verbinding onontbeerlijk. Als je het conflict herstelgericht benadert, peil je eerst naar wat er precies is gebeurd, welke gedachten en gevoelens daarbij speelden en wat er nodig is om de relatie te herstellen of het opnieuw goed te maken. Je laat de leerlingen aan het woord en laat hen zelf zoeken naar oplossingen.

Ook als je een sanctie oplegt, is het belangrijk om kinderen eerst te horen. In tuchtzaken moet de school in een moment voorzien waarop de leerling de kans krijgt om zijn verhaal te doen en eventueel oplossingen voor te stellen (bijvoorbeeld bezwaren afzwakken, feiten ontkrachten, fouten toegeven, schuldbesef hebben of bereidheid tot herstel tonen). Vooraf moeten de ouders en de leerling ook het tuchtdossier kunnen inkijken om zich voor te bereiden op dat gesprek. Ze moeten weten wat de klassenraad adviseert en op welke gedragingen de directeur of zijn afgevaardigde zich in het tuchtdossier baseert.

- Lees meer over kindercontacten in het artikel [communicatie met leerlingen: het kindercontact](#).
- Ga (in de derde graad) aan de slag met het [burgerschapskompas](#) voor feedback van je leerlingen op het schoolgebeuren.
- Inspiratie over hoe je leerlingen op een originele manier kunt betrekken vind je op de website van:
 - Vlaamse Scholierenkoepel:
[14 manieren om snel de mening van alle leerlingen te weten?](#) (praktijkvoorbeelden);
[3 vormen van leerlingenparticipatie](#);
[visie op participatie](#)
 - [Kind & Samenleving](#);
 - [UNICEF Kids](#).

3.6 Ouders als volwaardige partners

Recht om samen te leven met ouders, respect voor de leiding door ouders en de groeiende capaciteiten van het kind, recht op gezinshereniging, bescherming van de privacy, verantwoordelijkheden van ouders (artikelen 5, 9, 10, 16 en 18 IVRK).

Ouders zijn de eerste verantwoordelijken voor de zorg, begeleiding en opvoeding van hun kind. Ze zijn ook ervaringsdeskundigen. Ook als het eens botst, waardeer je hun rol. Behandel hen op ieder moment als volwaardige partners. Respecteer hun rechten, ook als dat minder evident is. Denk maar aan de ouder met wie de school voorheen nooit eerder contact had.

Ouders hebben hoge verwachtingen van de school voor de opleiding en opvoeding van hun kinderen. Als school zet je je elke dag in om dat engagement waar te maken, maar in ruil verwacht je wel de volle steun van ouders. In de [engagementsverklaring](#) in het schoolreglement tussen de school en ouders maak je na overleg met de schoolraad (en in voorkomend geval de scholengemeenschap en het LOP) wederzijdse afspraken over oudercontact, voldoende aanwezigheid van hun kind op school, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van het Nederlands.

Naast het traditionele gezin zijn er in onze samenleving heel wat andere samenlevingsvormen. Soms zijn er andere opvoedingsverantwoordelijken dan de ouders, zoals voogden, meemoeders, grootouders, plusouders, pleegouders, verantwoordelijken van een gesloten gemeenschapsinstelling. Je gaat na hoe je hen, in het belang van het kind, betreft in de schoolloopbaan van het kind. Weliswaar respecteer je het [wettelijk kader rond ouderlijk gezag](#).

Bijzondere aandacht kan gaan naar kinderen die geconfronteerd worden met een echtscheiding. Het is belangrijk om als school bij echtscheidingen of betwistingen neutraal te zijn tegenover beide ouders. De meeste kinderen verkieszen ook loyaal te blijven aan beide ouders. Kinderen mogen niet het gevoel of het idee krijgen dat ze mogen of moeten kiezen tussen hun ouders. Je kunt als school geen partij kiezen voor een ouder. Je gaat ook discreet om met vertrouwelijke informatie over leerlingen en hun thuissituatie.

Wil je meer lezen over een goede samenwerking met ouders en het verhogen van ouderbetrokkenheid, neem dan een kijkje in de bouwsteen [Ouders](#).

- Lees meer over ouderlijk gezag en echtscheidingen op onze PRO.-website:
 - [Ouderlijk gezag en echtscheiding](#)
 - [Ouderbetrokkenheid](#)
- Lees meer over ouderlijk gezag en echtscheidingen op de website van ['t Zitemzo](#).
- Je vindt ook materiaal ter ondersteuning van jongeren die het moeilijk hebben met de echtscheiding van hun ouders of die met vragen zitten, op de website van:
 - [tweehuizen.be](#) (van het Vormingscentrum Opvoeding & Kinderopvang);
 - [Ludo Driesen](#).

3.7 Genereuze, zorgzame en rechtvaardige school

Bescherming van de privacy, toegang tot passende informatie, bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing, recht op passende levensstandaard, recht op onderwijs, verbod op kinderarbeid, bescherming tegen drugmisbruik, verbod op vrijheidsberoving (artikelen 16, 17, 19, 27, 28, 32, 33 en 37 IVRK).

3.7.1 Generositeit en zorg

Generositeit inspireert tot vrijgevigheid, beschikbaarheid en belangeloze inzet die tot de essentie van vorming en opvoeding behoort. Je draagt zorg voor al je leerlingen. Leerlingen die het moeilijk hebben, benader je vanuit je beleid op leerlingenbegeleiding. Je besteedt bijzondere aandacht aan leerlingen die opgroeien in armoede. Inspiratie voor een goed schoolkostenbeleid vind je in de bouwsteen [Kwetsbaarheid en armoede](#).

Generositeit zegt ook iets over de manier waarop je je leraarschap beleeft. Het is de liefde om leraar te mogen zijn en om jonge mensen mee de wereld te laten ontdekken. Je leerlingen merken dat door de manier waarop je les geeft. Ze zien het ook in de kleine dingen: je toont interesse in hun leefwereld, je vraagt wat zij van iets vinden of je vraagt hoe het met hen gaat. Je draagt al je leerlingen een warm hart toe, maar je schenkt extra aandacht aan bijzonder kwetsbare leerlingen, zoals de leerling die in een jeugdhulpvoorziening verblijft of de leerling die wordt uitgewezen.

3.7.2 Privacy en discretie

Leerlingen adequaat begeleiden bij hun totale ontwikkeling brengt een stroom aan informatie met zich mee. Met die informatie ga je zorgvuldig en discreet om. Als leraar heb je een discretieplicht (= ambtsgeheim). Je houdt vertrouwelijke informatie 'binnen de muren' van de school. Ook een kind heeft recht op bescherming van zijn privacy. Zo mag je het zorgtraject van een leerling niet zomaar met een externe hulpverlener bespreken, mag je niet zonder toestemming de contactgegevens van een leerling aan een secundaire school doorgeven, kun je geen foto's van je leerlingen zonder meer op de schoolwebsite posten.

De leerling heeft vanuit zijn privacyrechten ook een toegangsrecht tot zijn dossier. In principe oefenen ouders dat recht uit; een minderjarige is nog handelingsonbekwaam. Ouders mogen inzage in en toelichting bij het leerlingendossier krijgen. Ook een kopie van het dossier moet je op hun vraag geven. Dat is belangrijk voor de wijze waarop je noteert in het kindvolgsysteem. Hoe je

gegevens verzamelt en bijhoudt, zal in overeenstemming met het beleid van je school gebeuren. De contouren daarvan zijn bepaald door de regelgeving met betrekking tot leerlingenbegeleiding, maar ook de Europese regels over privacy ([Algemene Verordening Gegevensbescherming](#)). Spring zorgvuldig om met subjectieve formuleringen en vermoedens. Noteer alles met het nodige respect. Schrijf ook enkel iets neer voor zover het relevant is ('*need to know, not nice to know*').

Als een leerling van school verandert of overstapt naar het secundair onderwijs, mag je enkel informatie doorgeven aan de nieuwe school die betrekking heeft op de specifieke onderwijsloopbaan van de leerling en voor zover dat in het belang van de leerling is. Tenzij de overdracht van de gegevens reglementair verplicht is, gebeurt de overdracht niet als de ouders er zich expliciet tegen verzetten na de gegevens te hebben ingezien. Het komt wel aan jou als school toe om binnen die marges te bepalen welke gegevens je doorgeeft aan de school.

Bij de overgang naar het secundair onderwijs wordt de leerling ondersteund om voldoende zelfkennis te ontwikkelen en om inzicht te verwerven in de structuur van en de mogelijkheden binnen het secundair onderwijs. De samenwerking tussen basis- en secundair onderwijs is gericht op de gedeelde zorg voor goed onderwijs. Beide scholen werken samen aan een warme overdracht. Enkel gegevens die relevant zijn voor de continuïteit in de zorg worden doorgegeven (bijvoorbeeld in een baso-fiche):

- Wat zijn de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling?
- Welke redelijke aanpassingen (waaronder remediërende, differentiërende, compenserende en dispenserende maatregelen) en (externe) zorg werden in de basisschool verstrekt?
- Wat daarvan verdient opvolging in het secundair onderwijs?
- Wat zijn bijzondere aandachtspunten voor de verdere schoolloopbaan?

Lees meer daarover:

- op de PRO.-pagina [Privacy van de leerling](#);
 - in onze tekst [Communicatie over leerlingen in het gewoon en buitengewoon basisonderwijs](#);
 - over de continuering van zorg bij de overstap naar de secundaire school en specifiek de baso-fiche in onze tekst [Continuering zorg van basis- naar secundair onderwijs](#);
 - in de omzendbrief [Overdracht van leerlingengegevens bij schoolverandering](#).
-

3.7.3 Bescherming tegen drugs en alcohol

Het is eerder uitzonderlijk in het lager onderwijs, maar het kan voorkomen dat kinderen in contact komen met alcohol of drugs. Kinderen moeten daartegen beschermd worden. Het is zinvol om er preventief aan te werken door gezondheidsbevordering.

Lees meer hierover in onze tekst [Drugsbeleid op een gezonde school](#).

Het Vlaams expertisecentrum alcohol en andere drugs heeft educatief materiaal, zoals [Lol zonder alcohol](#) en [Vlucht naar Avatar](#), om in je lessen te gebruiken.

Belangrijk is om dat ruimer te bekijken binnen het gezondheidsbeleid van je school. Zie daarvoor de bouwsteen [Gezondheid](#).

3.7.4 Leefregels en sanctionering

Leerlingen vinden het belangrijk dat je grenzen durft en kunt trekken. Ze zijn vragende partij voor duidelijke regels en afspraken, maar willen ook dat die correct worden toegepast en dat je bij een overtreding ervan eerlijk en consequent reageert.

Soms is het nodig om een sanctie op te leggen. Aan die sanctie koppel je zorg en steun. Je blijft verbindend. Je keurt enkel het gedrag van de leerling af; nooit de persoon zelf. De leerling wordt niet afgeschreven door de fout die hij heeft gemaakt; hij blijft kansen krijgen. Ga naar het fundament [Verbindend schoolklimaat](#) als je daarover meer wilt weten.

Je legt nooit een sanctie op die de waardigheid van de leerling aantast (bijvoorbeeld een fluogeel vestje dragen bij het uitvoeren van een ‘werkstraf’, tenzij dat nodig is voor de veiligheid). Een straf mag niet onredelijk streng, discriminerend of vernederend zijn. Je zorgt ervoor dat een sanctie steeds in verhouding staat met de ernst van de feiten (= proportionaliteit) en dat je enkel een zwaardere straf oplegt als blijkt dat begeleiding en lichtere straffen niet hebben geholpen of zullen helpen (= subsidiariteit).

Wanneer het gedrag van een leerling de goede werking van de school ernstig verstoort of de veiligheid en integriteit van zichzelf, medeleerlingen, personeelsleden of anderen belemmert, kan er een maatregel worden genomen die de leerling het recht ontnemt om, al dan niet tijdelijk, de vorming werkelijk en regelmatig te volgen (= een tuchtmaatregel). Een tuchtmaatregel kan enkel toegepast worden op een leerling in het lager onderwijs.

Om een leerling tijdelijk of definitief uit te sluiten, volg je als school de tuchtprocedure die in het schoolreglement is uitgewerkt. Procedurele (en inhoudelijke) waarborgen zijn nodig om de rechten van verdediging van de leerling te garanderen. Zo moeten de ouders schriftelijk ter kennis worden gebracht van de intentie tot een tuchtmaatregel. De leerling en zijn ouders krijgen inzage in het tuchtdossier en hebben het recht om gehoord te worden. Elke beslissing wordt schriftelijk gemotiveerd en ter kennis gebracht. Bij het opleggen van een tuchtmaatregel hou je ook rekening met het proportionaliteits- en subsidiariteitsbeginsel.

Lees meer over het voeren van een tuchtprocedure op de PRO.-pagina [Orde en tucht](#).

4 Instrumenten/bronnen

- [Artikel 6 pijlers voor een sterk armoedebeleid](#) (Klasse)
- [Het verschil tussen kinderrechten en mensenrechten](#) ('t Zitemzo)
- [Wat zijn mensenrechten?](#) (Amnesty International)
- [VN-Kinderrechtencomité verduidelijkt 'belang van het kind'](#) (Kinderrechtencommissariaat)
- [Belang van het kind - General comment No. 14 \(2013\)](#) (Kinderrechtencommissariaat)
- [Het recht van het kind om gehoord te worden - General comment No. 12 \(2009\)](#) - (Kinderrechten.nl)
- [Handleiding - In 5 stappen naar een beslissing in het belang van het kind](#) (Keki)
- [Dossier straffe school](#) (Kinderrechtencommissariaat)
- [Standpunt onderwijskwaliteit vanuit kinderrechtenperspectief](#) (Kinderrechtencoalitie.be)
- [Uitval en uitsluiting in het onderwijs](#) (Kinderrechtencoalitie.be)
- [Kinderrechtenverdrag](#) (Kinderrechtencoalitie.be)
- [Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019](#) (Vlaanderen.be)
- [Kinderrechten als omvattend kader](#) (Kleine Kinderen Grote Kansen)
- [Visie van partners voor kinderrechtenscholen](#) (Kinderrechtenschool.be)
- [Commissie Zorgvuldig Bestuur](#)

